

גַּד וְאִם-לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּהָ וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל
 הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: מַפְטִיר נה כִּי-לִי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
 עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוּצֵאתִי אוֹתָם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 כו א לֹא-תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצְבֵּה

עֲמָה לֹא יִפְלַח בָּהּ בְּקִשְׁיוֹ
 לְעֵינֶיךָ: גַּד וְאִם לֹא יִתְפַּרֵּק
 בְּאֵלֶיךָ וַיִּפְרֹק בְּשֵׁמֶת דְּיוֹבֵלָא
 הוּא וּבְנָוֵהי עֲמָה: נה אַרְי
 דִּילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדֵי
 אֲנֹנִי דִי אֶפְקִית יְתַהוֹן מֵאֶרְעָא
 דְּמִצְרַיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֹן:
 א לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוֹן טַעֲוֹן

רש"י

(T) וְאִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּהָ. בַּחֲלָה הוּא נִגְאָל, וְאִינוּ נִגְאָל בְּשֵׁם (קִדּוּשֵׁין טו:): (הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ. הַנִּכְרִי חֵיב צְמוּנוֹת צִנּוּ (קִדּוּשֵׁין כג:)): (T) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. שְׁטָרֵי קוֹדֵם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כֹּל הַמִּשְׁעָבָדִין מִלְּמַטָּה, כֹּלֹו מִשְׁעָבָדִין מִלְּמַעְלָה: (א) לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים. כִּנְגַד זֶה הַנִּמְכָר לְנִכְרִי, שֶׁלֹּא יֵאמַר הוֹאִיל וְרַצִּי מִגְּלַה עֲרִיּוֹת אֶף אֲנִי כְמוֹתוֹ, הוֹאִיל וְרַצִּי עוֹבֵד עֲבֹדַת אֱלִילִים אֶף אֲנִי כְמוֹתוֹ, הוֹאִיל וְרַצִּי מִחֲלָל שֶׁבַח אֶף אֲנִי כְמוֹתוֹ, לְכַךְ נִאֲמְרוּ מִקְרָאוֹת הַלְלוּ (מ"ב פֶּרֶק ט, ו). וְאֵף הַפְּרָשִׁיּוֹת הַלְלוּ נִאֲמְרוּ עַל הַסֵּדֶר, בְּחֲחֲלָה הַזֶּהִיר עַל הַשְּׂצִיעִית, וְאִם חָמַד מִמּוֹן וְנִחְשָׁד עַל הַשְּׂצִיעִית, סוֹפּוֹ לְמִכּוֹר מִטְּלֵטְלוֹ, לְכַךְ סָמַךְ לֵהּ, וְכִי תִמְכּוֹר מִמְכָר, (מִה כְּחֵיב צִיָּה אִו קִנְיָה מִיַּד וְגו') דַּבַּר הַנִּקְנָה מִיַּד לַיָּד) לֹא חוֹזֵר צו, סוֹף מוֹכֵר אֲחֻזָּתוֹ, לֹא חוֹזֵר צו, סוֹף מוֹכֵר אֶת צִיתוֹ, לֹא חוֹזֵר צו, סוֹף לֹוֹה צְרִיבִית, כֹּל אֲלוֹ הַאֲחֻרָנוֹת קָשׁוֹת מִן הַרְאָשׁוֹנוֹת, לֹא חוֹזֵר צו, סוֹף מוֹכֵר אֶת עַלְמוֹ, לֹא חוֹזֵר צו,

העמק דבר

בסוף השנה אפשר לחזור בו ולא באמצע השנה, משום הכי פירש הכתוב "כשכיר שנה" שתוזר בתוך השנה, שהרי אינו קנוי, הכי נמי עבד, האף שגופו קנוי, מ"מ יכול לצאת בפדיון. לֹא יִרְדְּנוּ בַּפֶּרֶךְ לְעֵינֶיךָ: שִׁיחַ מַחֲשָׁב שֶׁאֵין לוֹ תִקְנָה בְּשׁוֹם אֹפֶן עִכ"פ כֹּל הַשָּׁנָה³⁶⁹. וְכִמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעִיל פְּסוּק מ"ו. (גַּד) הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: כְּשֶׁהֵאָב יוֹצֵא מַחֻיבִים הַבְּנִיִּים לְצֵאת מִבֵּית הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים שֶׁהֵם רְגִילִים לְהִיּוֹת שֵׁם³⁷⁰. דֵּהֵאָב מִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בְּבֵית הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּאִיסוּרֵיךָ, אֲבָל כְּשֶׁהֵאָב יוֹצֵא אֵין מִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, מְשׁוֹם הַכִּי מַחֻיבִים לְצֵאת. וְהֵינּוּ שֶׁנִּתֵּן

הַמִּקְרָא כִּאֵן³⁷¹ טַעַם אַחַר מִנְמַכֵּר לְיִשְׂרָאֵל לְעִיל פְּסוּק מ"א. (גַּד) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים³⁷²: שֶׁנִּשְׁתַּעֲבְדוּ לִי בְּקַבְלַת הַתּוֹרָה. וְהַבְּנִיִּים כְּשִׁיחֵי בְּבֵית הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים יִלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם³⁷³. עוֹד טַעַם: עֲבָדֵי הֵם³⁷⁴ אֲשֶׁר הוּצֵאתִי אוֹתָם וְגו': שֶׁאֵין קְנִייתִים בְּרוּב עֵינֵיךָ³⁷⁵, עַל כֵּן יִקְרִיִם הַמָּה לִי שֶׁלֹּא יִדַּח מֵהֵם נִדַּח³⁷⁶. כו (א) לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם¹ וְגו': גַּם בְּהִיּוֹתְכֶם נִמְכָּרִים לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, כְּפִירוֹשׁ רִש"י. וְכֹל הַנוֹגַע לְשִׁמְךָ עֲבוּדָה זְרָה² אֵין אֲדוֹן יִכּוֹל לוֹ לְהַכְרִיחֻוֹ³.

לְהַשְׁקִיעַ בּוֹ יַחֲסִית יוֹתֵר, כַּדִּי לְהַכְנִיסוֹ לְמַסְלוֹל הָעֲבוּדָה. ³⁶⁹. וְחוֹסֵר תְּקוּהָ לְהִיגָאֵל הִיא הִיא עֲבוּדַת פֶּרֶךְ. ³⁷⁰. כֵּךְ שׁוֹ"וֹיֵצֵא" הוּא בַעַל כְּרַחוּ שֶׁל אֲדוֹן, וְאֵילוֹ "וּבְנָיו עִמּוֹ" הוּא בַעַל כְּרַחֵם שֶׁל הָעֹבֵד וּבְנָיו. ³⁷¹. בַּפְּסוּק הַבֵּא. ³⁷². וּמִתִּי קְנִייתִים לְעַבְדִּים – לֹא בִּיצִיאת מִצְרַיִם שְׁמוֹזְכֵרַת בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק. ³⁷³. כֵּךְ שׁוֹ"כִי" הִיא נִתְיַנֵּת טַעַם לְ"וּבְנָיו עִמּוֹ". ³⁷⁴. כְּפִילוֹת אַחֲרֵי "לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים". ³⁷⁵. בִּיצִיאת מִצְרַיִם. ³⁷⁶. כֵּךְ שׁוֹ"עֲבָדֵי הֵם" הוּא טַעַם נוֹסֵף שְׁבֵא לְנִמְקָ וּלְחֻזַּק אֶת "לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים". 1. מֵה הַקְּשֵׁר בֵּין הַפֶּרֶךְ הַקּוֹדֵם לְשִׁלְשָׁה פְּסוּקִים אֲלוֹ. 2. אֵף שֶׁמְדוּבָר עַל גֵּר תּוֹשֵׁב שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זְרָה, אֵךְ יִתְכַּן שִׁישׁ אֲצִלוֹ 'שִׁמְךָ עֲבוּדָה זְרָה'. 3. כֵּךְ שֶׁפְּסוּקִים א–ב הֵם הַמְשָׁךְ יִשִּׁיר

לֹא־תִקְיִמוּ לָכֶם וְאַבְן מִשְׁפֵּית לֹא תִתְנוּ
 בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: 6 אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי
 תִּירְאוּ אֲנִי יְהוָה: פ פ פ

וְצִלָּם וְקָמָא לֹא תִקְיִמוּן לְכוּן
 וְאַבְן סְגָדָא לֹא תִתְנוּן
 בְּאַרְעֵכוֹן לְמִסְגָּד עֲלֶיהָ אֲרִי
 אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן: 6 יְת יוֹמֵי
 שַׁבְּיָא דִּילֵי תִטְרוֹן וּלְבֵית
 מִקְדָּשֵׁי תִהוֹן דְּחִלִּין אֲנָא יְיָ:

פפפ

נ"ז פסוקים. חטי"ל. לאחזה סימן: ומפטידין בירמיה ויאמר ירמיהו סי'
 ל"ב

רשי"י

אוצר החכמה

לא דיו לישראל חלל אפילו לנכרי (קידושין כ:): ואבן משכית. לשון כסוי, כמו וְשִׁפְטֵי כָפִי (שמות
 לג, כג), שמכסין הקרקע זרלפת אצנים: להשתחות עליה. אפילו לשמים, לפי שהשתחואה בפשוט
 ידים ורגלים היא, ואסרה חורה לעשות כן, חוץ מן המקדש (מגילה כג:): (ג) אֲנִי ה'. נאמן לשלם
 סכר: חסלת פרשת בהר

העמק דבר

(ב) את שבתותי תשמורו: אפילו נמכר ולגבוה יהא נזהר מלבזות כמו ששומע
 לעובד כוכבים⁴. ובכלל "שבתותי" ימים תמיד בפה העובדי כוכבים. והוא הדין כל
 טובים גם כן, כמו שכתבתי בספר שמות ישראל שנטמע בין העובדי כוכבים⁷ עליו
 (לא, יג)⁵. ואסור לעשות אפילו מלאכת להיות נזהר ביותר באלו. וכך כתב
 אוכל נפש בשביל האדון, דדוקא "לכם" הספורנו⁸ דעיקר מקראות הללו מיירי בעת
 מותר כידוע⁶. שישאל משועבדים לעובדי כוכבים.
 ומקדשי תיראו¹: כל המקודש לישראל כז

ותוצאה מהפסוקים הקודמים, ומשלימים בזה את פרשת בהר, בניגוד לחלוקה 'שלהם' שהתחילו כאן
 את פרק כ"ו. 4. לא יחלל שבת וכפי שהוזכר ברש"י בפסוק הקודם. ובזה מבואר מדוע התורה
 חוזרת כאן על מצות שבת. 5. עה"פ "אך את שבתותי תשמורו". 6. שמות (יב, טז) "אך אשר
 יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" – "לכם" ולא לעובדי כוכבים (ביצה כא, ב). 7. אפילו לא
 כעבד. 8. זה לשונו: אף על פי שתשתעבדו לאומות – כמו שעשה זה שמכר עצמו לגויים – לא
 תמיר כבודך בלא יועיל (על פי ירמיה ב, יא)... (עיינן שם נועם לשונו בביאור שני פסוקים אלה).

תקיב שדא רבשלא לצרף עכו"ם ביום טוב. ובו ג' סעיפים:

א. (א) אין מבשלים (ב) לצרף בנותים ביום טוב, לפיכך [א*] אסור (ג) להזמין (ד) שמא ירבה בשבילו. (ה) ודוקא להזמין: הגה לכיתו, (ו) אכל לשלח לו לכיתו, (ז) על ידי כותי (ח) שרי (הגהות מיימוני פרק א

א בריהא שם ובגמרא כ"ב מ"טרא דר' יהושע בן לוי שם.

שערי השובה

מתר למגז וזו ארס בשפת, עין שם. ועין ברפי יוסף בשם נחפה בכסף שהעלה שיש להחמיר שלא לתת פשמים במים בשפת לרחץ בהם, אף אם נותנים במים מערב שפת מתר לרחץ בהם.

היני, לצרף ישאל, אכל לצרף כותי לא. ואם הכותי דר תוף הרחוב שהוא מתר לטלטל

באור הלכה

תקיב א (א*) אין מבשלין לצרף עובדי גלולים וכו'. עין משנה ברורה מה שכתבנו משום דכתיב, יעשה לכם וכו'. והנה בסמ"ק תקיב כתבנו דאף לענין אפיה ובשול גם כן אמרין מתוף שהתרה לצרף אכל נפש התרה נמי שלא לצרף, אכן בענין שיהיה צרף היום קצת, ולצרף עובדי גלולים לא מקרי כלל צרף היום, וכדמכח מתוספות קמב דף ז, ויש בזה אסור תורה, ואף לשיטת הסוברים שם בבית יוסף דמן התורה מתר אף שלא לצרף כלל, על כל פנים מדרבנן אסור, כמו שמרבה במסקנת בית יוסף שם. ועוד נובל לומר, דלצרף עובדי גלולים, כיון שגלתה התורה להם ולא לעובדי גלולים, גרע טפי ולכלי עלקא, יש בזה אסור דאורייתא, וכן מוכח מהרמב"ם בהלכה יג שסבירא לה דיש בזה אסור תורה, ולכאורה מוכח שם בהלכה טו דסבירא לה דלא גמור גם כן יש בזה, דאמרין אהדרה לאסורא קמא מדכתב שם דאינו לוקה מטעם, הואיל, ומשמע היכי דליכא טעם זה, כגון שבשל סמוך לחשכה, או טרפה, לוקה גם כן. אכן מסוגיא דביצה דף יב לענין שוחט עלת נדבה, דאמר שם דאינו לוקה מטעם, מתוף, אף דשם גם כן נדרש, להם ולא לגבוה, ועל כרחיך כמו שכתבו התוספות שם דמטעם, מתוף, ממצט מלקות, ומחמת המעוט להם, יש בזה אסור עשה על כל פנים, והכי נמי בענינו, לדעת הרמב"ם דהתר שלא לצרף כלל, אין בזה כי אם אסור עשה, ונעין בלחם משנה הלכה טו שהוכיח גם כן דהרמב"ם יש בזה אסור דאורייתא, וסוף דבריו שם לכאורה נסתר מירבי התוספות (נ"ל), ומה שהצריך הרמב"ם במבשל לצרף עכו"ם לטעם הואיל, אף דבלאו הכי אינו כי אם אסור עשה, יש לומר, דמשום אינן נקט כן, שכלל שם המבשל לצרף חל, עין שם, והעמיק הרמב"ם בזה לשון הגמרא אלבא דרבה (פסחים דף מו). ולכאורה הוא הדין בהוצאה לצרף עכו"ם, גם כן הרמב"ם מודה לשארי פוסקים דיש בזה על כל פנים אסור עשה מקרא דלכם, וגרע מהוצאה שלא לצרף כלל, וכמו לקנין בשול ואפיה וכו', וכן מצאתי אחר כך בשיטה מקובצת שכתב, דאף לדעת רש"י וכן לדעת הרמב"ם העומר בשיטתו, דסבירא לה לענין הוצאה דאמרין מתוף והתרה לגמרי אף שלא לצרף כלל, מכל מקום לצרף עובדי גלולים גלתה לן התורה מקרא דלכם דגרע טפי, ואסור מן התורה, עין שם. אכן מלשון הרב המגיד משמע, דשאני הוצאה מאפיה ובשול, ולהרמב"ם דסבירא לה דהוצאה שלא לצרף כלל נמי מתר, הוא הדין דמתר לצרף בהמה, והוא הדין דלפי זה מתר נמי גם כן לצרף עובדי גלולים אף שאינו לצרף היום כלל, דמתר קרא דלכם, נדרש לתרוניהו, והעמיקו הגר"א, וכתב דמשום זה השמיט המחבר דין זה דהרמ"א. אבל קשה הלא לקמן בסמ"ק תקיב סעיף ב סתם המחבר לאסור הוצאה לצרף עובדי גלולים ואפשר דלענין בהמה דנמצאו ראשונים שפסקו כר' עקיבא דמתר מלאכה לצרף בהמה, לכן לא רצה המחבר להחמיר לענין הוצאה, וסמך בזה על דעת הרב המגיד שמשקל בזה לדעת הרמב"ם, אכל הרמ"א שסתם

באר היטב

א. כותים. ולענין קרא"ם עין הרב בצלאל. ורש"ד כתב דיש מתירין. כנסת הגדולה, עין שם: ג. על ידי. נראה דזה מירי שיש אסור טלטול לבית הכותים, על כן צריך שליח הכותים, אכל על ידי ישראל אסור. אף על כן דכיום טוב אין ערוכ והוצאה, לשם, גם על ידי שליח ישראל שרי, ט"ז. עין שם. כתב בספר תנ"א, אחר שתקון כל

משנה ברורה

תקיב א (א) אין מבשלין וכו'. והוא הדין כל מלאכות שמתר לעשות בשביל ישראל, בשביל נכרי אסור: (ב) לצרף כותים. דכתיב, אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה להם, ודרשו חז"ל, להם ולא לכותים, להם ולא לכלבים. ולצרף קרא"ם, בתשובת ר' בצלאל סימן סג אסור, ויש מתירין, דטועים הם ומנהג אבותיהם בידיהם. וימרו כ" לעבודת כוכבים או לחלל שבת בפרהסיא, דינו כעכו"ם: (ג) להזמין. ואינו מועיל מה שכתב הכינוי כל צרכי עבודה, דיש לחוש שמא יבשל עוד בקדרה אחרת בשבילו אחר שזמין ורוצה לכבדו: (ד) שמא ירבה בשבילו. פרוש, שמא יבשל בקדרה לבדה שלא היה מבשל אם לא בשביל העכו"ם, ומשום הכי יש התר לקמה בעבדו, דאין לחוש שמא יבשל בקדרה אחרת בשבילו: (ה) ודוקא להזמין לביתו וכו'. ורצה לומר, דכיון שרוצה לכבדו ואוכל על שלחנו, חישין שיבא לבשל בקדרה אחרת בשבילו, אכל לא בששולח לו לביתו: (ו) אכל לשלח לו לביתו וכו'. עין במאמר מרדכי ועוד בפנה אחרונים שהסקימו, ודוקא אם שולח לו ממה שהכין לעצמו, אכל אם הרבה בשבילו אפלו באותה קדרה שבשל גם כן לעצמו, אסור, דכיון שמרבה בשבילו חישין שיבא לבשל עבורו בקדרה אחרת. וימרו תראה, דמה שנוהגין רבים לשלח ביום טוב דורון לנכרי שרוצה לכבדו ומסיפין בשבילו, שלא פדין הם עושין, ולא מבעיא שאסור לאפות בשבילו חלה אחת כמו שנוהגין או לעשות בשבילו חרעמז"ל ובלניצע"ס, דכל אחד ואחד צריך טרחה לעצמו, וגם אין אחד משבית מחמת הרבוי, אלא אפלו מה שמרביץ לבשל בשבילו דגים כ" בשמבשל ביחד גם עצמו, אסור, וכנ"ל. ויש מאחרונים שמקלין כשמבשל ביחד גם לצרף עצמו, ובמקום איבה או הפסד מוזן אפשר שיש לסמוך על זה: (ז) על ידי עכו"ם. אכל לא על ידי ישראל, ומירי שיש אסור טלטול לבית העכו"ם אפלו אם הוא רק פרמלית, אכל אם העכו"ם דר תוף הרחוב שהוא מתר לטלטל שם, גם על ידי שליח ישראל מתר: (ח) שרי. היכא דאיכא משום ד" דרכי שלום

תקיא אף לענין הוצאה, דוקא כשצריך לו קצת וכשיטת המחמירין שם, סתם בענינו גם כן להחמיר:

אסור להזמין וכו'. ממה שהביא בשיטה מקובצת בשם הרשב"א משמע דסבירא לה דאפלו יהיה לו על ידי זה איבה אסור, וכן כתב הפרי מגדים במשפצות וזה, אם לא שהענין נוגע לבטול שמחת יום טוב יש להקל להזמין לאכל ממה שהכין לעצמו:

שער הציון

באות כג עין שם: ה. תני אדם: ט. וכל שכן אם הניח עבור הנכרי אחר שכתב הנחה המכתב על האש דאסור, וברלקמה: י. האליה רבה בבאור דברי הרמ"א והתמוד משה, וכן נראה לכאורה דעת הבית יוסף שכתב על הארחות חיים שאין כן דעת הפוסקים, ומשמע דאכל דברי הארחות חיים קאי: יא. ט"ז ושאר אחרונים: יב. פרי מגדים בשם תוספות קמב דף ז: יג. וברלקמה בסימן שכה סעיף ב, וכן לקמן בסימן תקיב, הוצר ברמ"א כגון בעכו"ם אלא, והוא הדין מפני דרכי שלום, והנה ב"ס של שלמה חולק על כל עקר ההתר הנה על ידי עכו"ם, עין שם בפתיק קמא סימן לו, וצריך לומר דמירי במקום דאיכא דרכי שלום, ובכגון זה סמכין על הפוסקים דרשות הרבים שלנו פרמלית היא, והו"ו שבות דשבות במקום צרף דשרי, ותנ"א לא הצרף להנזיר זה, דסתם דורון הוא מפני דרכי שלום:

תקיב א. א. מור וקציעה: ב. כמבאר ברמב"ם פרק ל מהלכות שפת הלכה טו ובשאר פוסקים דיינו בעכו"ם לכל דבריו: ג. והנה נסמך אברהם הביא בשם התנ"א, דאחר שתקון כל צרכי עבודה סמוך לעבודה ונלא היה דעתו לזה קודם עתידה מתר להזמין, ולא העמיקו, כי מהרמב"ם שכתב בעכו"ם שבא מאליו אחר שהכינו מתר, משמע דלהזמין אסור בכל ג'ני, וסרי מגדים וכן כתב הגר"ן: ד. ט"ז: ה. לשון הרא"ש והר"ן והרשב"א: ו. והשומרה בקדרה אחת ליכא אסורא לדעת הרא"ש ושאר פוסקים תנ"ל, ואפלו לדעת הרמ"א לקמה שמתירי במרבה בשביל עכו"ם, השעם שם נמי, דחישין שאם נחיר לו יבא לבשל בקדרה אחרת: ז. ולקמן עצי ששים ותיב אדם, ומפדשי בנה דברי הרמ"א לקמן בהג"ה שאוסר לעכו"ם בכל ענין, שלא יסתר להן ותיב, ומישיב בזה קשיית ט"ז, וגם החמיר משה בסוף דבריו משמע שמצדד להחמיר, וכן נראה גם דעת ה"ס של שלמה במסקנתו

תרומ: 1. פוטאות וכות ומקמח מצה) 2. בצע מרודד ממולא גבינה.

סימן קיב

בגדון מכוונת שמיעה שכתבתי בספרי (ח"א סי' ל"ז ולעיל סי' י"ז וי"ח),
 וגם אם מותר להבעיר הבאטערי ביו"מ ע"י נכרי

ב"ה יום א' ח' תשי"ח לפ"ק מנשסתר יצ"ו.

לכבוד הרה"ג המפורסם מוה"ר אלי' הכהן מונק
 שליט"א, רב בק"ק לונדון יצ"ו,

(א) אחדשת"ה כמשפט, ע"ד מש"כ כ"ת בזה"ל:
 ראיתי תשובת רמכת"ר במני"צ אודות מכוונת
 שמיעה, עכשיו בא לפני איזה שאלות בענין זה, —
 יש שני מיני מכוונת שמיעה, הא' הוא שנודע
 לכת"ר כמין שתי קופסאות, ועכשיו יש שעושיין כל
 זה בקופסא אחת, ויש חבור לאוזן ע"י חוט, וכבר
 הראה כת"ר דעתו וכו', ואפשר לעשות יותר תקון
 בשני דרכים, הא' כיון שהבאטערי בוערת עד כ"ה
 שעות, א"כ אפשר להדליק את הבאטערי לפני
 השבת ולכסותה, כדי שלא יגיע אליה בשבת, ולית
 חששא דהבערה כלל, והשנית לקבוע את הבאטערי
 בתוך המלבוש לפני השבת וכו', — המין השני הוא
 כמו משקפים ממש, ואין שם שום דבר אחר חוץ
 מהחוט המושך את כח השמיעה לאוזן, אבל אין זה
 חוט של חשמל, והכל הוא ביחד, כמו שרואה כת"ר
 בציורים שאני שולח לוטה פה, באלו אין אני רואה
 שום חשש מפני שאפשר להדליקה לפני השבת,
 ולכסות את הכפתור החשמלי של הבטריי, ואפילו
 אם יכול ללכת בלי אותם המשקפים בשעת הדחק,
 הא אנחנו כעת מתירים משקפים לאלו שאין יכולים
 לראות היטב, בכל ענין, כיון שנהגו שלא להסירם
 כלל, ונראה שאין לחלק, עכ"ל.

(ב) הנה בנוגע למין הא' אשר דברתי מזה בספרי
 הנ"ל (סי' ל"ז), גם אנכי הצאתי שם (צאות
 ז') מס' עדות לישראל שיש לעשות תיקונים הנ"ל
 והמה לעיכובא, (ומ"מ כ"ז להלכה ולא למעשה עי'
 נסימן שאחרי זה), — וע"ד המין הב', שרנונו לדמות
 לגמרי למשקפים של קצרי הראות שנהגו להקל למי
 שנושאם בכל השבוע, לישא אותם גם בשבת, אך אם
 אפשר לו זולתם, צוה עדיין יש דברים צגו, עפי"מ
 שכתבתי בספרי שם, להעיר על דברי האחרונים

המוצאים צס' מנח"ש (סי' פ"ד סק"ו), שכתבו להחיר
 צמשקפים שיש להם ידים המקיפים מאוזן לאוזן דל"ש
 שמה יפלו, דזה ניחא אם הטעם משום שמה יפול, אבל
 אם הטעם דהיכא דאפשר זולתו הוא משוי, כמו
 שהצאתי שם מדברי הפוסקים, מאי נ"מ דיש לו ידים
 המקיפים וא"א ליפול הרי עדיין הוא משוי, אך י"ל
 דשאני צתי עינים דהוי דרך מלבוש, וגם שנהגו
 האילנים ללכת צמשקפים לתכשיט וכמ"ש צס' מנח"ש
 שם, וצוה י"ל משקפים הוי דרך מלבוש לעינים ולא
 לאזנים כמוצו, ויש לדון רק מדין מחובר, דהמכוונת
 שמיעה מחובר צמעשה אומן להמשקפים, ושייך למה
 דמבואר צש"ע (או"ח סי' ש"א קע"י י"א) גצי מפתח,
 ושם (סעי' כ"ג) לענין פול"י"ט, ועוד (שם סעיף ל"ז)
 לענין צתי ידים, ועי' טו"ז שם וש"פ, והיורא
 מדצריהם דצכה"ג הטפל צטל לגצי העיקר, ולא
 העיקר לגצי הטפל, ושניהם עיקרים אינם צטלים זה
 לזה, ויש להצ"א לזה מרמז"ם (הלכות כלים פכ"ח),
 לענין שני כלים המחברים זה לזה לענין טומאה
 וטהרה, ועי' צמל"מ (שם ה"ח) מה שהאריך צציאור
 כמה הלכות שנראים כסותרות זא"ז עיי"ש, ועי'
 צספרי (שם סי' ס"ז) לענין הוצאת שעון צשבת
 צכה"ג, וצכעין נד"ד י"ל דשניהם, המשקפים
 להעינים, והמכוונה להשמיעה עיקרים ואינם צטלים
 זל"ז.

(ג) אבן יש לדון להיתרא עפי"מ דאיתא צתשו'
 מהרש"ם (ח"ה סי' ל"ד), שהצ"א צגדון
 הוצאת שעון, מהא דאיתא צצעה"מ (צ"צ פרק ח"ה
 צסוגיא דזה החזיק צאילנות וזה צקרקע נ"י"ט ע"א
 מדפי הרי"ף) דצמטע עשרה לצית סאה, כיון שנקרא
 שדה האילן הוי הקרקע טפל לאילן כיון שנקרא על
 שמש, אבל צשדה לצן אפילו י"צ אילנות כיון שאין
 השדה נקרא על שמש הוי השדה עיקר, וכה"ג
 צירושלמי (נזיר פ"א ה"צ) אורח"י דצ"ג למימר קנתא
 דכולכא ולא כולכא דקנתא, ופי' קנה של צבת ולא צבת
 של הקנה עיי"ש, וא"כ י"ל דהה"ד צגד"ד, כיון
 דנקרא "משקפים" על שם התשמיש להעינים, הוי

שרי. ואיכא למידק דהא אמרינן לקמן באידך פירקא¹⁸² דאביי אתא לקמיה דרבה א"ל זיל אמטי פוריך להתם כי היכי דלהוי גרף של רעי ואפיק יתיב אביי וקא קשיא ליה וכי עושין גרף של רעי לכתחלה אדהכי והכי נפל רחיא אמר תיתי לי על דעברי אדמר, אלמא שרי למיזל גביי כי היכי דנהוי גרף של רעי. וי"ל דשאני התם דאיכא פסידא¹⁸³, והא דאמרינן נמי רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו גרף של רעי פי' לגרעינין כשהיו לפניו היו נמאסים בעיניו וזורקן כדאיתא בפרק נוטל¹⁸⁴, התם נמי כיון שלא היה יכול לסלקן מאתמול אין זה [כעושה] גרף של רעי לכתחלה.

גזירה שמא ירבה בשבילו. פי' בקדרה בפני עצמה הא באותה קדרה היה מותר¹⁸⁵, אלא משום שמא ירבה בקדרה בפני עצמה אסור ואע"ג דקי"ל כרבה¹⁸⁶ דאית ליה הואיל ואפילו אם ירבה בשבילו בקדרה בפני עצמה ליכא איסורא דאורייתא הואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי ליה, וא"נ (תזינן) לדידיה נמי חזי ליה

מילי במידי דלא מימאס כעין לסמוך את הקערה שאין בה אוכל שאם יפול עליו לא ימאסנו, או בשאר תשמישין שאינו נמאס בכך אבל במידי דמימאס לא. 181 מז, א ד"ה הוה. 182 לו, ב. 183 רבנו שם תי' באופן נוסף, דשאני התם שלא מיקרי שעושה גרף של רעי דהמים היו מקודם וכשמכניס מטתו ממילא נעשה כגרף של רעי, משא"כ במשקה את הגוי בכוסו חשיב עושה את הגרף לכתחלה. 184 שבת קמג, א. 185 משמע דלפני הגזרה היה מותר אף להוסיף לאחר התחלת הבישול, ולכאור' אין זה דומה לריבוי בשיעורים שהותר ביו"ט, [ראה תוס' שבת לט, ב סוד"ה אלא (השני) ובגליון הש"ס שם], דשם מיירי שמבשל בבת אחת יותר ממה שצריך, אבל היכא שמוסיף לאחר תחילת הבישול, חשיב התוספת כבישול חדש. לפי"ז צ"ב למה לא פירש רבינו דהגזירה היתה שמא יוסיף בשבילו לאחר התחלת הבישול. ונראה דבכה"ג לא היינו גוזרים מטעמא דאמר ר' שמעון בן אלעזר לעיל יו, א דממלאת אשה תגור פת אע"פ שאינה צריכה אלא פת אחת, מפני שהפת נאפית יפה, הרי שמוחר להוסיף אפילו אחר כך כדי לשפר פת הראשונה, וראה מה שכתב רבינו שם ד"ה ממלא. 186 פסחים מז, ב. ועיין בביאור הלכה או"ח תקיב ס"א מה שכתב בדעת הרמב"ם.

שעל גביו אבל הכא שמטלטל ההיתר בעצמו אלא שהאיסור ניטל עמו שרי ואפילו לכתחילה נמי¹⁷⁴. [וא"ת] והא אפילו כשמטלטל ההיתר ממש כיון דאפשר לנער האיסור היכי שרי והא תנן¹⁷⁵ נוטל אדם כלכלה והאבן בתוכה ואוקימנא בכלכלה מליאה פירות ובפירי דמיטנפי דלא איפשר לנעורי הא איפשר לא, ותנן נמי¹⁷⁶ מעות שעל הכר מנער את הכר והן גופלין מאליהן¹⁷⁷. י"ל דהתם כשצריך לגופו אבל בצריך למקומו מטלטלן ועודן עלין¹⁷⁸.

כדשמואל דאמר שמואל עושה אדם כל צרכיו בפת. ה"ה דהוה מצי למימר מטלטל להו אגב (פרייה) [פתורא], אלא דאגב אורחיה קמ"ל דאיתא לדשמואל דלא ממאס מיהא¹⁷⁹, וכדמשמע נמי בפרק כיצד מברכין¹⁸⁰.

ולטלטלי אגב כסא מי לא אמר רב נחמן וגו'. כתבתיה בשלהי כירה בשבת בס"ד¹⁸¹.

וכי עושין גרף של רעי לכתחלה. פרש"י ז"ל נהי דכי איתי' קמן מסלקין אבל לאתריי קמן או למיזל גביה כי היכי דנמאס עלן ונסלקן מי

174 כ"ת הרמב"ן סוף פ' נוטל, ועיין בחזו"א או"ח סי' מז ס"ק כג. ועיין בשו"ת הרא"ש כללי מוקצה ה"ד בב"י סי' שח ובחזו"א או"ח ס"ק ג שמיישב דגרעינין לא חשיבי וכתלין אגב הפת. 175 שבת קמא, ב. 176 שם קמב, ב. 177 עיין במחצית השקל או"ח סי' שח ס"ק גא דבספר תוספת שבת תמה כן על הרמב"ן והר"ן שתי' כן והניח בצ"ע. 178 דברי רבינו צ"ב, דכאן הרי אינו מטלטל את הסופלי משום שצריך למקומן, אלא מטלטלן משום שרצונו לתתם לפני החיות. ועיין במלחמות שבת נט, ב בדפי הרי"ף שכתב: כגון גרעינין ע"ג ריפתא או בתוך לקנא דמיא שזה ניכר שעיקר הטלטול בדבר המותר הוא אע"פ שמטלטל עמו דבר האסור דמיא למתני' דמעוה שעל הכר שמטלטלו לצורך מקומו ועודן עליו, ותנן נמי מסלק את הטבלא כולה ומנערה כלומר שמטלטל לה עם הקליפין שעליה עד מקום התנור ומנערה שם, עכ"ל. לפי"ז מתבארים דברי רבנו דטלטול הסופלי דומה לטלטול דבר המותר שמונח עליו איסור, לצורך המקום. ואין צריך לומר דמותר לטלטל הסופלי בצריך למקום הככר. ועיין בחזו"א או"ח מח ס"ק ג דהוי כצורך מקומו דעל הרוב אי אפשר לנער במקומו שיהיו נדרסין תחת רגליו, והלכך מותר לטלטל הטבלא ולנערה למקום שהוא צריך. 179 הפת. 180 נ, ב. ועיין בחי' רבנו שם דהלכה כשמואל והני

ואיכא למידק הני עבדי היכי מבשלינן להו ואפילו בקדרה שלנו היאך מרבין בשבילן והא איכא משום דריב"ל. וי"ל דבכישול ליכא למיחש שאין דרך לרבות בשבילו בקדרה אחרת ולבשל להם, דבמזומנים שאדם רוצה להתכבד בהם הוא דאיכא למגזר משום דמלתא דשכיחא היא, הא בשביל עבדיו ושפחותיו לא שכיחא ואפילו עביד להו קדרה בפני עצמה אינהו גופייהו שכיח דמבשלי להו ולא שכיח דמבשל להו ישראל. ולענין פת נמי איפשר בדאית ליה מידי דאיפשר לפרנסן ביה וכדאמרינן לי' גבי עיסת הכלבים¹⁹³. ומן הטעם הזה אפשר שיש להתיר אפילו כגוי המתלווה עם ישראל קודם י"ט ומזונותיו על ישראל.

ולענין כלבים פסק הרי"ף ז"ל כר' יוסי הגלילי דאסור משום דהו"ל סתם במתני' דפ"ק דחלה¹⁹⁴ דעיסת הכלבים דמייתי לעיל ומחלוקת בבדייתא וקי"ל כסתם מתני', והר"ז ז"ל הקשה עליו מדאמר לי' אביי לר' יוסף ולר' יוסי הגלילי הני

טלטול לצורך גוי בשבת אע"פ שאסור לעשות מלאכה עבורו ביו"ט. ועיין בלחם משנה שתמה דאינו דומה, דמה שהתיר ריב"ל לטלטל עבור גוי בשבת משום שאותו אוכל חזי למאכל ישראל משא"כ הני סופלי לא חזו לאף אדם. אמנם אפשר לפרש דכוונת המגיד משנה דכמו דחזינן דלא פלוג בין יו"ט לשבת לענין איסור טלטול, היה בדין להשוות יו"ט לשבת ולומר לא פלוג באיסור ההזמנה של גוי, דכשם שאסור להזמין ביו"ט כן אסור להזמין בשבת, ומריב"ל חזינן דיש לחלק בין שבת ליו"ט באיסור ההזמנה, ולא קשה לפי"ז משה"ק הלחם משנה, כך שמעתי מהגר"ש א. 193 לעיל ע"א. ולכאור' צ"ע למה צריכים להתיר מיוחד לאפיית פת והרי קיימי לן כרשב"א לעיל יז, א דאפילו בפת דאיכא עריכה אפיה ורדיה לכל פת בפני עצמו מותר משום השבחת האפיה, וכמ"ש רבינו שם ד"ה ממלא. ואפשר דכאן הצריך רבינו היתר מיוחד בפת משום דכתב הרא"ש כאן סי' ט דמשמע מרש"י דהיתר דלעיל משום השבחת הפת אינו אלא בתנורים קטנים דכשהוא מלא הפת נאפית יפה, אבל בתנורים גדולים אין הפת נאפית יותר טוב כשהתנור מלא, לכן אין לאפות אלא כדי צורכו, וכ"כ שם בהג"א משם תוס', והריטב"א והמאירי, וכ"פ בשו"ע או"ח תקן ס"ו. ויתכן דבזמנינו שהתנורים גדולים לכן צריך היתר מיוחד. 194 מ"ח.

כיון דלא אכל ומדרבנן בלחוד הוא דאסור¹⁸⁷, אפילו הכי אסור גזירה שמא ירבה בשבילו דברים האיסורי' דליכא הואיל, וכלה חדא גזירה היא¹⁸⁸.

ולענין פסק הלכה קי"ל כמ"ד לכם ולא לגוים דהא ב"ה אית להו הכין לעיל¹⁸⁹ ור' יוסי הגלילי ור' עקיבא הכי סבירא להו וכן ר' יהודה בן בבא, ואמוראי נמי כרב חסדא וריב"ל ורבא כלהו נמי סבירא להו הכין וההוא דרב הונא פליגא אכולהו אמוראי דאמרי אין מזמנין את הגוי ביי"ט¹⁹⁰, [אבל הרמב"ם¹⁹¹ פסק לדריב"ל] ופסק ג"כ כההיא דרב הונא ודבר תימה הוא דהא אמרינן בגמרא דפליגין והיכי מזכי שטרא לבי תרי, ושמא כסיפרי הרב ז"ל לא גרסי' ופליגא¹⁴² דריב"ל ועבדי לה לר' יהושע מימרא באנפי נפשא והוי טעמא דריב"ל משום דהוה ליה כמאן דאפשר למיפלג דהא אי בעי לא אפי ולא מבשל להו כלל דמדעתא דנפשיה מזמן להו.

187 כה"ק הר"ן בפ"י לרי"ף, ותי' דאפ"ה כיון שהוא עשוי להרכות בשבילו חיישנן, כלומר דזהו חשש גדול לכן חיישנן אפי' לאיסור דרבנן שיש במקום הואיל. 188 כ"ת הר"ן משם אחרים. ולכאור' איכא נ"מ רבה בין תי' הר"ן לתי' רבנו, דלתי' הר"ן אסור להזמין ישראל מחלל שבת בפרהסיא שדינו כעכו"ם לכל דבר כמבואר ברמב"ם פ"ל מהל' שבת ה"טו, ובמ"ב סי' תקיב סק"ב, אבל למ"ש רבינו לא שייכת גזירה זו בישראל מחלל שבת, דודאי לא חיישנן שמא יבשל בשבילו דברים האסורים, דאע"ג דמומר הוא אסור לנו להאכילו דברים האסורים. ושמעתי מהגר"ש דאפי' לפסק המ"ב הנ"ל שאסור להזמין מחלל שבת אפשר דבהקנה לו את כל המאכל מעיו"ט והודיע לו שכל האוכל שייך לו יש להתיר. 189 כ, ב. 190 דכתב רש"י ד"ה ופליגא, דריב"ל ורב הונא חולקים. 191 פ"א מיו"ט הי"ג. 192 עיין בתי' בן הרמב"ן דכן גי' הבה"ג. ועיין במגיד משנה דהוא מקיים גי' הנ"ל גם כשיטת הרמב"ם, וכי אמרו ופליגא לא על רב הונא קאי אלא אמאי דסליק מיניה קאי דא"ל אביי לרב יוסף למ"ד לכם ולא לכלבים הני סופלי לחיותא היכי שדינן ביומא טבא, א"ל חזין להסקה, א"ל תינח ביו"ט בשבת מה איכא למימר וכו' ומשמע דמשום שאין עושין מלאכה ביו"ט לגוי השור אסור הטלטול בשבת ליו"ט, וזה דלא כריב"ל שהוא התיר

שהתבאר¹⁵⁶, ויש שפירשוהו אף למלקות ומצד שמכל מקום עכשו הוא עושה מלאכה לצורך הגוי ומוציא עצמו מן הכלל כמו שביארנו בשלישי של פסחים¹⁵⁷. ולדעת זה ר"ל במה שפסקנו כרבה יתבאר בפסחים¹⁵⁸ שאם יש לו בהמה מסוכנת וכבר אכל שוחט כל זמן שיהא שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום כדי שיאכל ואע"ג דלא בעי למיכל, בשלמא לדידי הואיל ואי בעי למיכל וכי אלא לדידך וכי והשיב משום הפסד ממונו גומר הוא לאכול כזית אלמא לרבה אעפ"י שאינו גומר לאכול שוחט. ושמא תאמר והרי טעם הואיל אינו אלא בדיעבד יראה שמתוך פסידתו התיירו לכתחלה ואם גומר בדעתו לכזית אף בבריאה כן אעפ"י שאינו אוכל הואיל ובשעת שחיטה דעתו לאכול ואין צריך לומר אם אוכל ממנו¹⁵⁹, הא כל שמתקן מיום טוב לחול בלא שום גמר אכילה אעפ"י שאינו לוקה מכל מקום איסור גדול יש בדבר וראוי לגעור בו ולקנסו.

מי שהיו אנשים ובני החיל מכריחין אותו לאפות את קמחם ביום טוב אם כשנותנין פת לתינוק אינם קפדים מותר הואיל ויש שם צד אונס אעפ"י שאינו הכרח גמור של מלכות. ואין זו חולקת על השמועות שהוזכרו שאעפ"י שבעיסה חציה של גוי אמרו אסור וכן הדין מפני שהגוי (נחלקו) [בחלקו] מיהא קפיד הוא אבל זה אין קפידה כלל וגומר בדעתו לאפותה לצורך התינוקות ובכל אחת אנו דנין הואיל וזו ראויה לתינוק ואעפ"י שלא נאמר הואיל לכתחלה כמו שביארנו דוקא במה שאין צורך לו כלל כגון שכבר אכל אבל זה צורך לו לתינוק ואפילו אכל התינוק שאין לתינוקות זמן קבוע לאכילתם ומותר לכתחלה וכל שכן במה שיש צד אונס שאפילו לא היה שם תינוק אם אינם קפדים ליטול לעצמו גומר בדעתו לאכול לאכול כזית ונמצאו השמועות מסכימות זו לזו¹⁶⁰, ויש מבלבלים בפירושה ועושים אותם צרות זו לזו וטורחים לישבם ולדעתו אין צורך בכך. ויש פוסקים אותה לאיסור הואיל ומכל מקום הוא עושה מלאכה עכשו לצורך הגוי ועוד שאם אין קפדים על אחת קפדים הם על האחרות וכן כתבוהו גדולי הדורות¹⁶¹ אלא שאין הדברים נראין שהרי מכל מקום אנו דנין כן בשעת אפיה על כל אחת ואחת. ומכל מקום אם אין שם צד אונס כלל אפילו כדרך זה אסור שלא הותר בגומר לאכילת כזית אלא בשל ישראל.

דף כ"א ע"ב אין מומנין את הגוי ביום טוב אף במה שמוכן לו גזרה שמא ירבה בשבילו ואם אמר לו בשעה שנכנס הריני מומנך על מנת שתתירצה במוכן שאי אפשר לנו להרבות בשבילך מותר. ושמא [תאמר] ואף בראשונה מפני מה אסרת והלא התרת בקמחן של בני החיל הואיל ואם נותנין ממנה לתינוק אינם קפדים והרי בזה גם כן אינם קפדים, אינו דומה ואין זו גם כן חולקת עם האחרת ואעפ"י שאמרו עליה ופליגא, יש לנו להשוותה משני צדדין האחת לדעת מה שכתבנו שלא נאמר לכתחלה אלא במקום שיש בו צד אונס ואף לדעת האחר שכתבנו שכל

156 לעיל דף יז : 157 לדף מו : בד"ה האופה (דפי' בילגוריא דף לד 3).

158 דף מו : ובג"ה שם.

159 למטה פרק ג בפרוש המשנה השלישית מצריך רבנו בבהמה מסוכנת שיגמור בלבו לאכול אע"פ שלא אכל ובבהמה בריאה שיאכל דוקא, ועיי' למעלה בפירוש הגמרא לדף יז : ד"ה מה שהתירו.

160 דלא כפרש"י ד"ה כל חדא וחדא, כמש"כ רבנו בחידושין כאן ד"ה הני בני (דף

מא 3) 161 לא מצאתי.

שיש צורך לתינוק הואיל ואין לאכילתו זמן קבוע עושה לכתחלה בלא צד אונס מכל מקום כל שמזמן מתוך רוחב לב הוא מזמן ואין דעתו לעקר אפייתו אלא לצורך הגוי אבל לקמחן של בני החיל שלא מצד עצמו באה לו מלאכה זו גומר בדעתו לאפות לצורך התינוק. והוא שתמצא בדברי גדולי המחברים ¹⁶² שפסקו זו שאין מזמנין לגוי ביום טוב ¹⁶³ וכן שמועת קמחא דבני חילא ¹⁶⁴ אעפ"י שנראות כמתנגדות זו לנו אם שהטילו שלום ביניהם על הדרך שכתבנו אם שאינן גורסין ¹⁶⁵ בשמועת זימון הגוי ופליגא אלא שעושים איתה שמועה בפני עצמה. ונכל מקום גדולי הפוסקים ¹⁶⁶ דחזין מפני זה שמועת הקמח ולדעתם אפילו אין קפדים בנתינת פת לתינוק אסור. אלא אם כן היה שם הכרת גמור ואף לגדולי הדור ¹⁶⁷ ראיתי שמסכימים בה עמהם ועקר הדברים כמה שכתבנו.

¹⁶⁸ ומה שאמרו אין מזמנין את הגוי פירשו אף באותה קדרה שלא אמרו ¹⁶⁹ ממלאה אשה וכף אלא לצורך ישראל, ויש מפרשים ¹⁷⁰ שלא נאסרה אלא בקדרה אחרת. ולא נראה כן וכל שכן שאין לחוש למי שפירש שלא נאסר אלא בהכנת דברים האסורים שהרי שמא ירבה אמרו ואין תוספת אלא באיתו המין.

זה שכתבנו של ישראל מיהא מרבה בחתיכות בקדרה אחת פירשו בבת אחת הא משנתבשלה האחת לא. ויש מהמירין עד שלא יניחה על גבי האש ואין נראה כן. ויש שואלין שמאחר שכל מה שאתה מותר לבשל לישראל אתה מוסיף להרבות באותה קדרה, מבשל בשבת למה אסרו מפני שמא ירבה ¹⁷¹ אין זה כלום שבשבת אף לרבות באותה קדרה אסור וחכמי התוספות ¹⁷² הביאוה ממה שאמרו במסכת מנחות ¹⁷³ חולה שאמדוהו בשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשני עיקצין ושלוש בעוקץ אחד הי מיניהו מייתנין [שתיים מייתנין] דחזין ליה וממעט באוכלא או שלש מייתנין דממעט בבצירה, משמע מכל מקום שאם יש שתיים בעוקץ אחד ושלוש בעוקץ אחר שתיים מייתנין אעפ"י שאינו מרבה בבצירה אף הוא צריך להזהר שלא להרבות באכל. ומה שאמרו בעירובין ¹⁷⁴ דהוא ינוקא דאישתפוך חמימיה ניחוי אימיה אי צריכה וניחיימו ליה אגבה אלמא מוסיפין אף בשבת. יש שפרשוה על ידי גוי ויש שפרשוה על ידי ישראל במקום מצוה התירו.

ממה שכתבנו למדת שאין אופין ומבשלין לגוים ואם עבר ועשה כן בדברים האסורים לוקה ובמותרים אינו לוקה מטעם הואיל וטעם איסור הכנה לגוים מצד שהיא מלאכה ואין לנו בה צורך אוכל נפש הואיל ואין מזונותם עלינו שהרי סתם גוים האמור בתלמוד פירשוו בבעלי האמונות הקדומות בעבודת האלילים. ושם תאמר והלא אף באלו אמרו בראשון של שבת ¹⁷⁵ נותנין מזונות לפני הגוי בחצר ומטעם שמזונותם עלינו ממה שאמרו ¹⁷⁶ מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל שאם

162 הרמב"ם. 163 הלכות יום טוב פרק א הלכה יג.

164 שם הלכה יד.

165 כך מתרץ הרשב"א את הרמב"ם בחידושו כאן ד"ה גזירה שמא ירבה.

166 הרי"ף כאן (דף י:).

167 הרשב"א כח"י כאן ד"ה גזירה שמא ירבה. 168 לעיל דף יז.

169 בחידושו כאן ד"ה והילכך (דף מב 4) מכאור רבנו בשם הרב הגדולי (הראב"ד).

170 חולין דף סו.

171 ע"י תוספות מנחות דף סד. ד"ה שתיים מייתנין ובח"י הרשב"א לדף יז. ד"ה אף

על סי, בשם ר"י הזקן.

172 דף סד. 173 דף סח. 174 דף יט. 175 גיטין דף סא.

